

Nr 219.

Av herr **Mannerskantz** och herr **Johansson, Johan Bernhard**, om
*åtgärder för inskränkning av margarinförbrukningen
till förmån för den inhemska smöravsättningen m. m.*

Statsmakterna ha icke medels jordbruksregleringen förmått nå dess syfte: att skapa en utjämning mellan jordbrukets folk och andra näringsgrupper. Jordbrukarna ha icke i samma grad som andra samhällsklasser fått sin andel av den nuvarande högkonjunktursens välståndstegring. Följden har blivit, att jordbrukarna fortfarande dras med stora bekymmer och vädja till statsmakterna att behjärta deras läge.

Rörande prisläget på jordbruksprodukter vilja vi blott hänvisa till det siffermaterial, som finnes sammanfört i jordbruksutredningens nyligen avgivna första betänkande. Av detta framgår det tydligt, att jordbrukets priser sedan förra riksdagen icke förbättrats i den utsträckning att full kompensering för de stegrade produktionskostnaderna kunnat vinnas.

Jordbrukarnas bekymmer bli så mycket större, som nya krav resas på dem. Vi tänka härvid på byggnads- och bostadsfrågan. Jordbrukets svårigheter kräva fortsatt och långtgående rationalisering, och denna i sin tur förutsätter ofta modernisering av ekonomibyggnaderna. Samtidigt erfordras mångenstädes att de anställdas bostäder förbättras eller helt ersättas med nya och bekväma lägenheter. Rådande byggnadskostnader på landsbygden äro emellertid synnerligen höga och göra det svårt för jordbrukarna att gå iland med nödiga ny- eller ombyggnadsarbeten; icke minst motverkas strävandena att förbättra landsbygdens byggnadsbestånd av de vid jämförelse med jordbrukets löner förhållandevis höga byggnadsarbetarlönerna, som f. n. icke stå i rimlig proportion till vad jordbrukarna kunna få ut av allt sitt arbete och slit.

Särskilt ett spörsmål tränger sig för jordbrukarna alltmer i förgrunden, nämligen margarinetets ställning i den svenska fettvaruförsörjningen. Trots de restriktiva åtgärder, vilka statsmakterna genom acciser gjort margarinet till föremål för, har den svenska margarinkonsumtionen ej blott bibehållits utan snarast något ökats; jordbrukarna ha ju genom återtagning av smör från mejerierna alltmer övergått till smörkonsumtion, vadan margarinet hos andra befolkningsgrupper måste ha vunnit en väsentligt större utbredning än före jordbrukskrisen. Samtidigt härmed nödgas vårt land exportera den allt större kvantiteten överskottsmör till priser, som starkt tynga jordbrukets prisreglering. Sedan det visat sig, att utsikterna att förvärva en marknad för smörexport till sådana priser, som måste betraktas som skäliga för jordbruksproducenterna, ej äro stort ljusare nu än för några år sedan,

synes det oss, som om starka skäl talade för att margarinfrågan gjordes till föremål för speciell uppmärksamhet, syftande till möjlighet att inom landet förbruka större delen av det smör som nu till underpris försäljes till utlandet.

Vi ha oss väl bekant, att det ingår i den sittande jordbruksutredningens direktiv att även uppta till prövning frågan om förhållandet mellan margarin och smör. Vi anse det likvisst ganska ovisst, om jordbruksutredningen kan förväntas komma att föreslå något kraftigare ingripande för att reglera förhållandet mellan de bägge konkurrerande fettvaruprodukterna. Därför finna vi det påkallat att riksdagen genom en opinionsyttring understryker nödvändigheten att jordbruksutredningen framlägger förslag, som ge den svenska smörproduktionen en vida starkare ställning än hittills gentemot margarinet med dess övervägande karaktär av importvara.

Möjligt är att en importreglering av margarinet råvaror i syfte att inskränka margarintillverkningen vore en ur olika synpunkter lämplig och framkomlig väg; vi tro det dock knappast, eftersom det tillverkade margarinet då kanske måste ransoneras, en åtgärd som varken skulle kunna vara lätt att genomföra eller bli populär bland de breda lagren. Snarare tro vi, att det kan bli nödvändigt att söka sig fram till någon form av tvångsinblandning av smör i margarin eller vice versa; margarinet skulle fortfarande utfylla det behov av fettvaruämnen, som uppstår sedan den svenska smörkonsumtionen avsatts inom och eventuellt utom landet, men utfyllnaden borde i så fall icke såsom hittills ske blott genom att låta rent margarin konkurrera med rent smör utan även genom att lämpliga blandningar i olika prislägen åstadkommes. Sannolikt skulle man härigenom ej blott kunna förbilliga hela mjölkregleringen utan även genom de differentierade priserna kunna tillgodose olika konsumentgruppers intressen, utan att behöva dragas med ett vidlyftigt system med rabattkort eller andra subventionsformer. För att reglera avsättningen av smör och margarin måste margarinindustrien härvid underkastas en viss statlig kontroll och reglering, något som statsmakternas skyldighet att i första hand hålla jordbruksproduktionen uppe måste göra försvarligt men som för margarinindustriens vidkommande kanske ej behövde betyda större olägenhet än den nu utgående accisen. Vi vilja givetvis hålla alla utvägar öppna när det gäller margarinfrågan och innan en utredning föreligger ej försvära oss åt ett tvångsinblandningssystem, men vi finna frågan härom nu ligga annorlunda till än 1934, då den senast utreddes och avskrevs, och anse det i jordbrukets nuvarande tryckta läge och för att stilla jordbrukarnas bekymmer av behovet påkallat att riksdagen ej tvekar att ge jordbruksutredningen anvisning om en väg, som det kanske blir nödvändigt att beträda.

I avvaktan på jordbruksutredningens definitiva förslag, som sannolikt icke kan väntas förrän till nästa års riksdag, liksom i avbidan på Kungl. Maj:ts sedvanliga årliga proposition angående jordbrukets prisreglering vilja

vi som provisorisk åtgärd föreslå att övre gränsen för margarinaccisen höjes från 60 till 75 öre per kg. Denna höjning bör genomföras fortast möjligt och utan att Kungl. Maj:ts ovannämnda proposition inväntas. Samtidigt härmed bör riksdagen uttala sig för att Kungl. Maj:t vid tillämpningen av förordningen om margarinaccis — vare sig denna ändras på av oss angivet sätt eller icke — under den återstående delen av regleringsåret i högre grad än hittills beaktar jordbruksnäringens och mjölkproduktionens intressen. Vi förutsätta, att en härigenom uppkommen stegring av margarinpriset kan göra det ofrånkomligt för Kungl. Maj:t att utöver det belopp, som fjolårets riksdag anvisade, före det nya budgetårets inträdande utanordna ytterligare medel till förbilligande av livsmedel för mindre bemedlade; riksdagen bör lämna Kungl. Maj:t bemyndigande härtill och att taga de härför erforderliga medlen ur de merinkomster, som skulle inflyta vid en höjning av margarinaccisen.

Vi hemställa sålunda,

dels att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville understryka nödvändigheten av att åtgärder vidtagas för margarinets tillbakaträngande till förmån för den inhemska smöravsättningen och hemställa att frågan om tvångsblandning av smör och margarin göres till föremål för särskild undersökning av jordbruksutredningen;

dels att riksdagen ville omedelbart besluta den ändringen i förordningen om margarinaccis, att maximum för denna höjes från 60 öre till 75 öre per kg;

dels att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala, att Kungl. Maj:t vid tillämpningen av förordningen om margarinaccis täcktes i högre grad än hittills beakta mjölkproduktionens intressen;

dels att riksdagen ville bemyndiga Kungl. Maj:t att vid höjning av margarinaccisen låta för återstoden av budgetåret efter vederbörlig prövning utanordna nödiga medel, utöver vad riksdagen i fjol anvisat, till förbilligande av livsmedel för mindre bemedlade familjer.

Stockholm i januari 1939.

Axel Mannerskantz.

J. B. Johansson.